

Inbraken

Wat weten we ervan?

DR. A. ROËLL*

In 1981 kwamen in Nederland bijna 215.000 gevallen van inbraak ter kennis van de politie. Daarmee is inbraak – na eenvoudige diefstal – het meest voorkomende, althans het meest bij de politie aangemelde, misdrijf. Met dit artikel wordt beoogd een overzicht te geven van wat er bekend is over inbraak, in het bijzonder inbraak in woonhuizen. Enkele onderwerpen die ter sprake komen zijn: waar en wanneer vooral wordt ingebroken, hoe inbrekers te werk gaan, wat het meest wordt gestolen, wat er over de achtergronden van inbrekers bekend is, hoe de gestolen goederen worden afgezet, e.d. De auteur gaat ook in op enkele maatschappelijke ontwikkelingen die tot de snelle toename van het aantal inbraken hebben bijgedragen. Voor een effectieve bestrijding van het probleem is het volgens de auteur een eerste vereiste dat er meer inzicht in het verschijnsel wordt verkregen. Dit artikel poogt daartoe bij te dragen.

1. Inleiding

Als Nederlanders aan criminaliteit denken dan is dat in de eerste plaats aan inbraak 1). In Engeland maakt men zich over geen ander misdrijf zoveel zorgen als over inbraak 2). De verkoop van speciale sloten, dievenklauwen, alarminstallaties, schakelklokken en dergelijke is zowel in Engeland als in Nederland de laatste jaren met sprongen gegroeid.

De bezorgdheid over inbraak lijkt niet alleen of zelfs niet in de eerste plaats voort te komen uit bezorgdheid over de eventuele financiële schade. Dat een vreemde het huis binnendringt, onopgemerkt terwijl men ligt te slapen, en met zijn „viëze vingers” in privé-spullen rommelt, is voor de meeste inbraakslachtoffers een zeer schokkende ervaring die nog lang daarna grote invloed kan hebben op het doen en denken van inbraakslachtoffers. In verreweg de meeste gevallen is en blijft de dader onbekend en kan de fantasie van inbraakslachtoffers de vrije loop nemen. Inbrekers kunnen worden gezien als gevaarlijke, gewelddadige onbekenden die er meestal niet tevreden mee zijn dingen te stelen, maar bovendien alles wat ze niet kunnen meenemen uit woede of afgunst kort en klein slaan. Na één inbraak kennen de daders de weg en ze zullen zeker terugkomen om de zaak af te maken. Men kan zich ook gaan inbeelden dat bekenden met wie men om de een of andere reden op gespannen voet staat de daders zijn geweest. Dergelijke gedachten kunnen gemakkelijk leiden tot het gevoel niet langer veilig te zijn in het eigen huis, tot paranoïde verdenkingen en ze kunnen sociale relaties tussen mensen vergiftigen.

De bedoeling van dit artikel is om een overzicht te geven van wat er bekend is over inbraak, in het bijzonder over inbraak in woonhuizen. Misschien kan zo een aantal misvattingen over inbraak en inbrekers uit de weg worden geruimd. Bovendien kunnen op basis van deze gegevens de verschillende mogelijkheden ter bestrijding en voorkoming van inbraak beter worden beoordeeld. Kennis over inbraken, waar, wanneer en hoe vaak ze plaatsvinden, en over inbrekers, hun gedrag en opvattingen, zijn een eerste vereiste voor een effectieve bestrijding van het probleem en dit artikel wil een bijdrage aan deze kennis geven.

2. De bronnen van de gegevens

Een studie specifiek over inbraak bestaat er niet in Nederland. Wat erover bekend is komt uit verspreide bronnen zoals de

slachtofferenquêtes die sinds het begin van de jaren zeventig in Nederland worden gehouden 3), en uit enkele deelstudies 4).

In Noord-Amerika en Engeland zijn de laatste jaren wel enige breed opgezette studies naar inbraak uitgevoerd en gepubliceerd. In 1974 verscheen een uitgebreid overzicht over inbraken in woonhuizen in Boston van de hand van Reppetto 5). Waller en Okihiro hebben een vergelijkbaar onderzoek gedaan naar inbraak in Toronto 6). Onlangs is een interessant boek van Maguire verschenen over inbraken, inbrekers en slachtoffers in Engeland 7). Ook kan verwezen worden naar de bundel *Coping with burglary*, die binnenkort onder redactie van R.V.G. Clarck en T. Hope zal verschijnen 7a).

Een van de uitkomsten waar vooral Maguire nadruk op legt, is de lokale variatie in vrijwel alle aspecten van inbraak. Inbraken in de centra van grote steden verschillen bij voorbeeld in veel opzichten van inbraken op het platteland. Wat op de ene plaats een effectieve bestrijding van het probleem is, behoeft dat daarom op een andere plaats nog niet te zijn. Zowel bij de bestudering als bij de bestrijding van inbraak is het verstandig hiermee rekening te houden.

* De auteur is als onderzoeker verbonden aan het WODC. Dit artikel is eerder verschenen in *Justitiële Verkenningen*, oktober 1984.

1) A. Roëll, „Goed gemerkt”; een actie ter bestrijding van inbraak en diefstal; een eerste evaluatie, WODC, Ministerie van Justitie, 's-Gravenhage, 1983.

2) M. Hough en P. Mayhew, *The British crime survey; first report*, Londen, HMSO, 1983.

3) Zie o.a. J.J.M. van Dijk en C.H.D. Steinmetz, *De WODC-slachtoffer-enquêtes 1974–1979; verslag van een jaarlijks onderzoek naar de omvang en aard van de kleine criminaliteit in Nederland, de bereidheid van de bevolking om delicten bij de politie aan te geven en het verbaliseringsbeleid van de politie*, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, 1979.

4) Zie o.a. Roëll, op.cit.; en E.C. Wessels en L.P.H. Huges, Inbraak en inbraakpreventie, *Intermediair*, jg. 10, nr. 31, 2 augustus 1974, blz. 17–31.

5) Th.A. Reppetto, *Residential crime*, Ballinger, Cambridge (Mass.), 1974.

6) I. Waller en N. Okihiro, *Burglary: the victim and the public*, University of Toronto Press, Toronto, 1978.

7) M. Maguire, *Burglary in a dwelling, the offence, the offender and the victim*, (in samenwerking met T. Bennett), Heinemann, Londen, 1982.

7a) R.V.G. Clarck en T. Hope (red.) *Coping with burglary*, Kluwer-Nijhoff, Boston, 1984.

De gegevens over misdaad en misdadigers zijn helaas vaak verre van betrouwbaar en vanwege verschillen in methodologie en definitie moeilijk te interpreteren en te vergelijken. Ook al blijft er om deze redenen soms twijfel gerechtvaardigd, men zal het met de bestaande gegevens moeten doen. Als enige troost zou kunnen gelden dat de gegevens over inbraak in het algemeen betrouwbaarder blijken te zijn dan gegevens over de meeste andere vormen van criminaliteit.

3. Omvang en ontwikkeling

In 1981 kwamen in Nederland bijna 215.000 gevallen van inbraak ter kennis van de politie. Met uitzondering van eenvoudige diefstal (waaronder ook zakkenrollerij en winkeldiefstal) is inbraak daarmee het meest voorkomende of tenminste het meest gemelde misdrijf uit het Wetboek van Strafrecht (CBS-maandstatistieken). Bovendien is geen ander misdrijf, uitgezonderd vernieling, de laatste jaren zo sterk toegenomen als inbraak. In de jaren zestig was er zelfs een vervijfvoudiging van het aantal ter kennis van de politie gekomen inbraken. Tussen 1974 en 1981 was er nog een toename van 127% van inbraakmeldingen bij de politie. Naast de toename van het aantal huishoudens kunnen ook de groei van het politiekorps (tussen 1966 en 1983 nam het aantal politiemensen toe van 140 tot 202 per 100.000 inwoners) en veranderingen in de registratie van inbraakmeldingen voor een deel verantwoordelijk zijn voor deze explosieve groei van het aantal inbraken. Hiermee is één van de problemen verbonden aan politiegegevens aangegeven: wat doet de politie met inbraakmeldingen? Een ander probleem is: welk deel van alle inbraken wordt door de slachtoffers gemeld bij de politie?

Een oplossing voor o.a. deze onzekerheden verbonden aan politiegegevens heeft men gezocht in de zogenaamde slachtofferenquêtes. Door een representatief deel van de bevolking te vragen of ze het afgelopen jaar slachtoffer van inbraak is geweest, zou het „werkelijke” aantal inbraken kunnen worden vastgesteld. Bovendien biedt de slachtofferenquête de mogelijkheid nog vele andere interessante vragen te stellen: of men aangifte heeft gedaan, wat er is gestolen, of men preventiemaatregelen had genomen enz.

In 1982 was 2,2% van de ondervraagde Nederlanders (van 15 jaar en ouder) slachtoffer van een inbraak geworden (8). In 1974 was dat nog maar 0,7% van de ondervraagden. Tussen 1974 en 1982 is de kans om slachtoffer van inbraak te worden dus ten minste verdubbeld en misschien wel verdrievoudigd. Nederlandse huishoudens lopen nu gemiddeld het risico eenmaal in de ongeveer 35 jaar slachtoffer van inbraak of een inbraakpoging te worden. Gemiddeld eenmaal in de 50 jaar wordt er ook werkelijk iets gestolen. In Engeland lopen huishoudens een vergelijkbaar risico, maar in de VS wordt men gemiddeld ieder 15 jaar slachtoffer van inbraak of een inbraakpoging (9).

Ongeveer 80% van de inbraakslachtoffers in Nederland zegt dat ze aangifte heeft gedaan bij de politie. Dit aangiftepercentage is sinds 1974 vrijwel niet veranderd en verschilt ook nauwelijks van dat in de VS en in Engeland. Het aangiftepercentage van inbraak is hoger dan van de meeste andere misdrijven. Niet alleen doen inbraakslachtoffers vaak aangifte, ook gaat de politie over het algemeen serieus in op inbraakaangiften. Desondanks is het percentage opgehelderde inbraken de laatste tijd duidelijk aan het afnemen. In 1950 werd nog bijna 50% van de gemelde inbraken door de politie opgehelderd, in 1972 27% en in 1981 was het nog maar 17% (CBS-maandstatistieken). In Amsterdam was het percentage opgehelderde inbraken in 1981 zelfs niet meer dan 8.

Het is mogelijk dat deze afname van het ophelderingspercentage voor een deel aan gewijzigd politiebeleid kan worden toegeschreven. Uit het oogpunt van tijdsbesparing wordt het politieonderzoek gestopt zodra er voldoende bewijs tegen de verdachte is. Doorgaan met onderzoek en vooral met verhoor zou waarschijnlijk nog vele andere zaken kunnen oplossen, maar kost tijd die beter aan een andere verdachte kan worden besteed (10).

In de VS hebben Greenwood e.a. overtuigend aangetoond dat slechts een klein deel van de inbraken kan worden opgelost met de traditionele politiemethoden (11). De twee belangrijkste redenen voor het lage ophelderingspercentage van inbraken lijken

dat in verreweg de meeste gevallen de slachtoffers de inbraak pas ontdekken als de dader al lang en breed is verdwenen en dat er meestal tussen dader en slachtoffer geen relatie bestaat, waardoor er zelden direct een voor de hand liggende verdachte is. Op het moment dat de politie wordt gewaarschuwd is ieder spoor al lang koud en meestal kan het slachtoffer geen enkele aanwijzing geven over de vermoedelijke dader. Greenwood e.a., en verschillende andere onderzoekers in de VS en ook in Engeland zijn daarom van mening dat als er niet direct voldoende aanwijzingen zijn voor een oplossing van de inbraak, verder politieonderzoek bij inbraken weinig zin heeft.

De toename van het aantal inbraken in woonhuizen hangt samen met een aantal maatschappelijke ontwikkelingen. Ten eerste is er door de toenemende welvaart een constante groei van het aantal goederen dat men in huis heeft. Er is voor inbrekers steeds meer in woonhuizen te halen. Ten tweede is er de laatste jaren een grote toename van het aantal huishoudens. Tussen 1960 en 1982 nam het aantal huishoudens in Nederland toe van 3,1 miljoen tot 5,1 miljoen. Dat is een groei van ruim 60%. In diezelfde tijd groeide het inwonertal met slechts 25%. De groei van het aantal huishoudens is voor een groot deel het gevolg van het kleiner worden van gezinnen (12). De sterke toename van het aantal één- en tweepersoonshuishoudens samen met de grotere deelname van vrouwen aan het arbeidsproces leiden er bovendien toe dat steeds meer huizen overdag onbeheerd achterblijven. Behalve de potentiële opbrengst zijn daarom ook de mogelijkheden voor inbraak in woonhuizen de laatste tijd sterk toegenomen. Ten derde zou uit de gegevens van verzekeringsmaatschappijen blijken dat door toename en perfectionering van technische beveiliging in b.v. bankgebouwen, girokantoren, winkels en pakhuisen, een verschuiving van inbraken van bedrijfsgebouwen naar woonhuizen is opgetreden (13).

4. Waar en wanneer wordt ingebroken?

Een tweede ontwikkeling van de laatste tijd waar de verzekeringswereld op heeft gewezen is een verschuiving van inbraken van de stad naar het platteland (14). Voor deze verschuiving kan echter weinig steun worden gevonden in de resultaten van de slachtofferenquêtes. Tussen 1976 en 1980 is de kans om slachtoffer van inbraak te worden in de grotere steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) toegenomen van 1,2 naar 3,2% terwijl op het platteland in die periode de kans toenam van 0,6 naar 1,2% (CBS). De slachtofferkans is zowel in de grote steden als op het platteland sterk toegenomen, maar in de steden blijkt het risico meer dan tweemaal zo groot als op het platteland. Uit Amerikaanse en Engelse studies blijkt dat binnen de steden de hoogste inbraakcijfers in de sociaal en economisch meest achtergebleven buurten voorkomen (15). De relatie tussen inkomens en slachtofferkans is niettemin onduidelijk. Sommige onderzoekers vonden dat de lage-inkomensgroepen de grootste kans lopen slachtoffer van inbraak te worden (16), anderen vonden dat

8) CBS, *Slachtoffers van misdrijven 1982*, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, 1984.

9) S. Winchester en H. Jackson, *Residential burglary; the limits of prevention*, HMSO, Londen, 1982.

10) E.G.M. Nuijten-Edelbroek en J.B. ter Horst, *Projectmatig onderzoeken; een evaluatie van de resultaten m.b.t. criminaliteitsbestrijding volgens het model van het inbraakproject van de afdeling recherche van de gemeentepolitie te Utrecht*, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, 1980.

11) P.W. Greenwood, J.M. Chaiken en J. Peterselia (red.), *The criminal investigation process*, Heath, Lexington, 1977.

12) CBS, *Maandstatistiek van de bevolking*, juli 1984.

13) Wessels en Huges, op.cit.

14) Idem.

15) Zie o.a. H.A. Scarr, *Patterns of burglary*, National Institute of Law Enforcement and Criminal Justice, Washington, 1973; Repetto, op.cit.; Waller en Okihiro, op.cit.; Maguire, op.cit.

16) Waller en Okihiro, op.cit.; Winchester en Jackson, op.cit.

niet 17). De op het eerste gezicht tegenstrijdige uitkomst dat wel vooral arme buurten maar niet speciaal arme mensen veel door inbraken worden geteisterd, heeft men wel proberen te verklaren met de veronderstelling dat inbrekers weliswaar meestal dichtbij huis, dat wil zeggen in achtergebleven buurten in het centrum van grote steden, inbreken maar daar wel de rijkste doelen uitkiezen 18). Uit verschillende studies blijkt echter dat de rijkdom van het doel niet zo'n belangrijke factor is bij het maken van een keuze door inbrekers 19). De keuze van het inbraakproject wordt, zoals vooral uit Engels onderzoek is gebleken, door een groot aantal factoren beïnvloed.

Winchester en Jackson 20) hebben de kenmerken van huizen waar is ingebroken op een rijtje gezet en kwamen tot de volgende conclusie. Het belangrijkste kenmerk van huizen waar werd ingebroken was, dat ze ongezien benaderd en binnengedrongen konden worden. Het tweede kenmerk was dat er vaak niemand thuis was. Of er veel te halen was of niet, bleek pas op de derde plaats te komen en of er veel aan diefstalbeveiliging was gedaan of niet bleek nauwelijks een rol te spelen. In huizen waar veel inbraakpreventiemaatregelen waren genomen werd zelfs vaker ingebroken dan in huizen waar minder aan inbraakpreventie was gedaan 21). Uit interviews met gepakte inbrekers komt hetzelfde beeld naar voren 22). Ze zoeken in de eerste plaats huizen waar ze ongezien binnen kunnen komen en huizen waar niemand aanwezig is. Of het huis de indruk wekt dat er veel te halen valt, speelt een minder grote rol en de mate van beveiliging komt volgens de geïnterviewde inbrekers pas op de laatste plaats. Alleen door alarminstallaties en lawaaierige honden zeiden sommige inbrekers afgeschrikt te worden. In sommige huizen wordt bijna met de regelmaat van de klok ingebroken. Er zijn echter geen aanwijzingen dat telkens dezelfde inbrekers terugkeren. Veel waarschijnlijker is dat deze huizen in alle opzichten „gunstig” zijn voor inbrekers.

De meeste inbraken vinden, voor zover bekend, overdag plaats op doordeweekse dagen. Vrijdag- en zaterdagavond, de uitgaansavonden, zijn echter ook toptijden voor inbrekers. Driekwart of meer van alle inbraken in woonhuizen vindt plaats bij afwezigheid van de bewoners 23). Confrontaties tussen inbrekers en slachtoffers zijn dan ook uiterst zeldzaam. In 11% van de 322 door Maguire onderzochte inbraken werd de inbreker in zijn werk gestoord door de aanwezigheid of thuiskomst van de bewoner(s), in 6% werd de inbreker alleen maar gezien of gehoord en in 4% vond een mondelinge of fysieke confrontatie plaats. Bij geen van deze confrontaties liep de bewoner lichamelijke verwondingen op. In Nederland vinden er nu jaarlijks tussen 10 en 20 gevallen plaats van doodslag of zwaar lichamenlijk letsel toegebracht door inbrekers. Dat is ongeveer 0,01% van alle bij de politie gemelde inbraken in woonhuizen.

5. Hoe wordt ingebroken?

Voor het binnendringen van woonhuizen is weinig speciale kennis vereist, hoogstens lef. Zowel in Engeland 24) als in Boston 25) werd bij slechts 11% van de inbraken vastgesteld dat er een instrument was gebruikt; meestal een schroevendraaier of een breekijzer. In ongeveer eenderde van de inbraken kon de inbreker eenvoudigweg door een open deur of raam naar binnen. In minstens de helft van alle inbraken werd er een ruit ingedrukt. In Engeland komen inbrekers meestal door ramen aan de achterkant van huizen naar binnen 26). In Amerika maken inbrekers meer gebruik van de voordeur 27). Voor Nederland ontbreken systematische gegevens, maar bij de politie is men er over het algemeen van overtuigd dat, evenals in Engeland, inbrekers veelal via ramen aan de achterkant, op de begane grond, naar binnen komen.

Een vrij algemeen verbreid idee over inbrekers is dat ze, vooral als ze niet voldoende van hun gading hebben kunnen vinden, alles kort en klein slaan en soms zelf het huis met urine of uitwerpselen bevullen. Uit Engels en Amerikaans onderzoek blijkt echter dat in niet meer dan 2 à 3% van de inbraken sprake is van moedwillige vernielingen of van bevuilding 28). Ook uit Nederlands onderzoek blijkt dat grote vernielingen zeldzaam zijn. Bij bijna 40% van de inbraken (n = 133) in 1983 in Deventer en omgeving was geen enkele braakschade veroorzaakt door de inbre-

ker(s). In ruim 70% van de gevallen bedroeg de schade minder dan f. 100. Meestal bestond de schade uit een gebroken ruit. Inbrekers zijn er in de eerste plaats op uit om te stelen wat ze kunnen zonder te worden betrapt. Uit angst voor betrapting gaan ze in de regel zo snel mogelijk te werk. Daarin past het meestal niet om alles kapot te gooien en te vervuilen. Alleen in afgelegen huizen en als het zeker is dat de bewoners afwezig zijn en voorlopig niet terug zullen komen, kunnen inbrekers zich eventueel de herrie en de tijd veroorloven om alles overhoop te gooien.

6. Wat wordt gestolen?

Uit slachtoffer-enquêtes in 1982 en 1983 in Deventer en omgeving blijkt dat in ongeveer 80% van de inbraken en inbraakopgingen de inbrekers binnen waren geweest en in 70% was er iets gestolen. Verreweg het meest werden geld en cheques gestolen. Sieraden en zilver kwamen op de tweede plaats, daarna televisietoestellen en geluidsapparatuur, op de vierde plaats kwamen antiek en kunst en tenslotte sigaretten, alcohol enz. Deze volgorde verschilt ongetwijfeld van plaats tot plaats; in Wassenaar zal meer antiek en kunst worden gestolen dan in de Haagse Schildersbuurt. Geld en cheques komen echter vrijwel overal waar dit is onderzocht op de eerste plaats. Alleen in Gerrards Cross, een zeer rijk forenzenplaatsje (8.000 inw.) onder de rook van Londen, waren juwelen de populairste buit 29).

In 1983 bedroeg volgens inbraakslachtoffers in Deventer en omgeving de waarde van het gestolene in de helft van de gevallen niet meer dan f. 1.000. In Banbury en Reading werd in de meerderheid van de inbraken voor hooguit f. 200 gestolen, maar in Gerrards Cross werd bij de doorsnee-inbraak voor zeker f. 4.000 gestolen. Deze grote verschillen weerspiegelen verschillen in rijkdom tussen de plaatsen. In Engeland nam in de jaren zeventig het aantal inbraken waarbij kostbare goederen als juwelen, zilver, kunst en antiek, werden gestolen, veel sterker toe dan het totale aantal inbraken. Er worden weliswaar bij de meerderheid van de inbraken nog steeds goederen van betrekkelijk geringe waarde gestolen, maar er vindt wel een duidelijke verschuiving naar de waardevolle goederen plaats. Vermoedelijk gebeurt dit zelfde ook in Nederland. Slechts bij grote uitzondering komt iets van de gestolen goederen terug bij de eigenaars. In Engeland kreeg 12% van de inbraakslachtoffers iets terug 30), in Deventer was dat 10%. Niet meer dan een kwart van de mensen in Deventer en omgeving die iets terugkreeg, kreeg dit via de politie terug. In verreweg de meeste gevallen heeft men zelf de spullen op een of andere wijze teruggevonden. Eén van de problemen voor de politie is dat zij van veel van de gestolen goederen die zij bij inbrekers of helers vindt, de eigenaar niet kan achterhalen en dat voor veel goederen niemand zich als eigenaar komt melden.

17) Ph.H. Ennis, *Criminal victimization in the United States; a report of a national survey*, President's commission on law enforcement and criminal administration, Field survey II, Washington DC, 1967; D. Walsh, *Break-ins: burglary from private houses*, Constable, Londen, 1980; R.F. Sparks, H.G. Genn en D.J. Dodd, *Surveying victims; a study of the measurement of criminal victimization, perceptions of crime, and attitudes to criminal justice*, Wiley, Chichester, 1977; en Roëll, op.cit.

18) Reppetto, op.cit.

19) Zie T. Bennett en R. Wright, What the burglar saw, *New society*, jg. 67, nr. 1106, 2 februari 1984, blz. 162 – 163; en Winchester en Jackson, op.cit.

20) Zie noot 9.

21) Maguire, op.cit., en Roëll, op.cit.

22) Bennett en Wright, op.cit.

23) Reppetto, op.cit., en Maguire, op.cit.

24) Maguire, op.cit.

25) Reppetto, op.cit.

26) Maguire, op.cit.

27) Reppetto, op.cit., en Waller en Okihiro, op.cit.

28) Scarr, op.cit., en Walsh, op.cit.

29) Maguire, op.cit.

30) Idem.

7. De inbrekers

Kan er wel iets over inbrekers worden gezegd als maar 17% van de geregistreerde inbraken en hoogstens 10% van alle inbraken (incl. de niet-geregistreerde) wordt opgelost? Blijven niet verreweg de meeste inbrekers onbekend en verschillen de gepakte inbrekers niet van degene die uit handen van de politie en justitie weten te blijven? Er is een aantal gronden om aan te nemen dat dit probleem minder groot is dan op het eerste gezicht lijkt.

Recidivisme onder inbrekers is zeer hoog. Bijna 70% van de veroordeelde inbrekers komt binnen zes jaar weer voor de rechter, meestal opnieuw wegens een inbraak 31). Bij geen ander misdrijf is het recidiveniveau zo hoog. Bovendien bekennen inbrekers gemiddeld nog twee andere inbraken te hebben gepleegd naast de inbraak waarvoor ze zijn gepakt 32). Dat is vermoedelijk wel het minimum want het is onwaarschijnlijk dat gearresteerden uit zich zelf meer tegenover de politie zullen bekennen dan waarvoor al enige verdenking bestaat.

Tegenover de politie bekennen inbrekers gemiddeld nog twee inbraken, tegenover de onderzoekers Bennett en Wright 33) die inbrekers in Engelse gevangnissen hebben geïnterviewd bekenden de inbrekers 50 of meer inbraken te hebben gepleegd! Bovendien zei meer dan driekwart van hen ervan overtuigd te zijn dat op den duur iedere inbreker wel eens zou worden gepakt. Er is dus alle aanleiding te veronderstellen dat een betrekkelijk klein aantal inbrekers verantwoordelijk is voor een groot aantal inbraken en dat op den duur bijna alle persistente inbrekers wel eens worden gepakt 34). Wolfgang schatte dat in Philadelphia 6% van de inbrekers verantwoordelijk is voor meer dan 50% van alle inbraken 35).

Inbrekers zijn er in alle soorten en maten; jongeren en ouderen, ervaren en onervaren, zij die vaak inbreken en zij die het zelden doen of slechts eenmaal hebben gedaan, inbrekers die zich op een bepaalde buit specialiseren en inbrekers die bijna alles nemen wat hen voor handen komt, enz. In Nederland is bijna de helft van alle veroordeelden wegens inbraak jonger dan 17 jaar (CBS-maandstatistiek). Uit een „self-report“-studie in Noorwegen blijkt dat de piek-leeftijd wat betreft het plegen van inbraken zelfs al tussen de 10 en 14 jaar! zou liggen 36). Veel, zo niet de meeste van deze kinderen, plegen echter één of enkele kleine inbraken en gaan er niet mee door 37). Maguire vermoedt dat in Engeland rond de 40% van de inbraken wordt gepleegd door deze groep jongeren die in een bepaalde levensfase één of enkele malen inbreekt maar er daarna in meerderheid niet mee doorgaat 38). Meer dan de helft van alle inbraken zou dan door een kleine groep persistente inbrekers worden gepleegd.

Gepakte inbrekers komen voor het grootste deel uit de sociaal en economisch meest achtergebleven buurten in de grote steden 39). De hoge inbraakcijfers in deze buurten in de binnensteden zijn een gevolg van het feit dat daar een groot deel van de inbrekerpopulatie woont en dat veel inbrekers dichtbij huis hun inbraken plegen. Uit onderzoek in Amerika 40) en Engeland 41) blijkt dat bij meer dan de helft van alle (opgeloste) inbraken de dader minder dan één kilometer van huis is gegaan om zijn slag te slaan. In dit opzicht is er wel enig verschil tussen jongeren en ouderen; ouderen gaan wat verder van huis dan jongeren. Op grond van deze gegevens concludeerde Reppetto 42) dat jongeren (onder de 18 jaar) in hun eigen buurt en zonder veel planning hun inbraken plegen, de 18- tot 25-jarigen zouden voor ongeveer de helft van hun inbraken de eigen buurt uitgaan en inbrekers boven de 25 jaar bereiden hun inbraken meestal voor en gaan daarvoor naar buurten waar veel te halen is. Dit beeld wordt maar ten dele bevestigd door onderzoek in Engeland. Daar blijken de verschillen minder duidelijk te zijn 43). Nederlandse gegevens ontbreken helaas nog.

Inbrekers zelf, maar ook wel politiemensen en criminologen hebben de neiging inbrekers te verdelen in professionelen en amateurs. Nog afgezien van problemen van definitie kan men ook op empirische gronden twijfelen aan zo'n tweedeling. Onder de 40 inbrekers die Maguire uitgebreid heeft geïnterviewd, waren er een paar hopeloze mislukkingen die regelmatig waren gepakt voor kleine, prutserig uitgevoerde inbraakjes waar ze vaak onder invloed van alcohol aan waren begonnen 44). Ook waren er drie die goed voorbereide en uitgevoerde inbraken hadden gepleegd en goede connecties hadden met afnemers van

gestolen goederen. Maar de meerderheid van de geïnterviewden paste in geen van deze twee categorieën. Zij vertoonden afwisselend gedrag van de ene en van de andere categorie. Soms hadden ze met veel kennis een handige kraak gezet, maar vaak waren ze ook zonder enig overleg en zeer onvoorzichtig te werk gegaan. Weinigen van hen lukte het voor langer dan twee jaar uit de handen van de politie te blijven.

De grote meerderheid van deze betrachte inbrekers weet wel hoe ze het zouden moeten aanpakken om succesvol te zijn, maar gedraagt zich daar niet altijd naar. Veel van hen hebben te weinig zelfdiscipline, nemen onnodige risico's en hebben hun „werk“ te weinig georganiseerd om op den duur arrestatie te kunnen voorkomen. Ze praten weliswaar over inbreken als over een „vak“, proberen de indruk te wekken dat zij zeer georganiseerd en rationeel te werk gaan, maar in werkelijkheid lijkt hun „beroeps-carrière“ nog het meest op die van de professionele gokker, die soms tijdelijk enig succes kan hebben maar op de lange duur zich zelf voor de gek houdt en praktisch altijd verliest.

De meeste inbrekers kennen een groot aantal collega's. Soms hebben ze samen in de bak gezeten en zoals alle mensen met een zelfde interesse, zoeken ze elkaar op om informatie en ervaringen uit te wisselen. Iedereen die een carrière als inbreker wil maken moet eenvoudigweg contacten leggen in die wereld om nuttige informatie te krijgen en om helpers en helers te vinden. Zonder goede contacten in de inbrekers- en helerswereld kan een inbreker nauwelijks leven, maar na arrestatie kunnen die contacten grote risico's meebrengen. Medewerking met de politie en het erbij lappen van collega's kan dan voor de gearresteerde zeer verleidelijk zijn als hij er zodoende zelf beter vanaf kan komen. De inbrekerswereld is onder andere om die reden vol van achterdocht en ruzie. Volgens Bottomley en Coleman zou tot 30% van de inbraken door de politie kunnen worden opgelost door bij ondervragingen gebruik te maken van deze ruzies 45).

Een ander probleem voor inbrekers is dat ze net zomin als wie dan ook, buiten de erkenning en bewondering van hun collega's kunnen. Zich op zijn inbrekersprestaties laten voorstaan maakt het risico van arrestatie echter groter. Het sociale leven van de meeste door Maguire geïnterviewde inbrekers werd gekenmerkt door drinken, gokken, bravoure en het royaal uitgeven van geld 46). Geld dat snel is verdiend wordt gemakkelijk uitgegeven, ook al omdat de altijd aanwezige kans op arrestatie en gevangenis aanzet tot genieten zolang het nog kan en niet bepaald tot sparen voor de toekomst. Zo'n opvallende levensstijl trekt bijna onvermijdelijk op den duur de aandacht, ook van de politie.

De laatste jaren is er steeds nadrukkelijker een nieuwe groep inbrekers op het toneel verschenen: de drugsverslaafden. Meer nog dan voor andere inbrekers spelen overwegingen van risico's en winstverwachtingen, kosten en baten, voor drugsverslaafden waarschijnlijk een ondergeschikte rol. Zij handelen in de eerste

31) C. van der Werf, Recidivisme en speciaal preventief effect, *Tijdschrift voor Criminologie*, jg. 21, nr. 3, mei/juni 1979, blz. 97 – 110.

32) Maguire, op.cit.

33) Zie noot 19.

34) Reppetto, op.cit. en Maguire, op.cit.

35) M.E. Wolfgang, R.M. Figlio en Th. Sellin, *Delinquency in a birth cohort*, The University of Chicago Press, Chicago, 1972.

36) N. Christie, J. Andenaes en S. Kirbekk, A study of self-reported crime, in: K.O. Christiansen (red.), *Scandinavian studies in criminology*, vol I, Universitetsforlaget, Oslo, 1965, blz. 86 – 116.

37) Zie noot 7.

38) Idem.

39) Zie Reppetto, op.cit.; J. Baldwin en A.E. Bottoms, m.m.v. M.A. Walker, *The urban criminal*, Tavistock Publications, Londen, 1976; en Maguire, op.cit.

40) P.J. Brantingham en P.L. Brantingham, The spatial patterning of burglary, *Howard Journal of Penology and Crime Prevention*, jg. 14, nr. 2, 1975, blz. 11 – 23.

41) Baldwin en Bottoms, op.cit.

42) Zie noot 5.

43) Maguire, op.cit.

44) Idem.

45) K. Bottomley en C. Coleman, *Understanding crime rates*, Gower, Farmborough, 1981.

46) Zie noot 7.

plaats onder de dwang van de verslaving en het is de vraag of zelfs een verhoging van de pakkans veel invloed zal hebben op hun gedrag.

Het zeer hoge recidiveniveau wijst er overigens al op dat veroordeling en gevangenisstraf niet veel inbrekers afschrikken. Dit is ook wat blijkt uit de uitlatingen van de door Maguire geïnterviewde inbrekers. Ondanks vele jaren in de gevangenis herinneren zij zich vooral hun meestal korte succesvolle perioden en waren ze ervan overtuigd dat inbreken lonend is. Deze overtuiging kan gebaseerd zijn op de herinnering van één of twee maanden waarin voor duizenden guldens bij elkaar is gestolen, terwijl dan wordt „vergeten” dat daar maanden, zo niet jaren tegenover stonden waarin men geen cent had of die men in de gevangenis heeft doorgebracht. Om deze reden is er misschien weinig hoop dat een verhoging van de pakkans, als dat al mogelijk is, veel inbrekers zal afschrikken. Op heterdaad wordt een inbreker zelden betrapt en als hij later toch nog wordt gepakt dan beschouwt hij de inbraak niet achteraf alsnog als mislukt, maar wijt hij zijn arrestatie meestal (terecht) aan doorslaan van een collega. Dat de meeste inbrekers als ze ouder worden toch uit het vak stappen heeft meer te maken met een algehele desillusie met deze manier van leven en het krijgen van een vrouw en kinderen dan met de hoogte van de pakkans.

8. Heling en helers

Wat de inbreker steelt moet hij kunnen verkopen of zelf kunnen consumeren. Als hij het zelf houdt, loopt hij het risico bij een bezoek van de politie in de problemen te komen. Verkopen van gestolen goederen (b.v. per advertentie) is waarschijnlijk niet zo moeilijk, tenzij men het snel en zeer regelmatig moet doen en het om grote hoeveelheden of om unieke en kostbare stukken gaat. Om veilig en tegen een min of meer redelijke prijs te kunnen verkopen moet een vaste relatie met een betrouwbare heler worden opgebouwd. Dat eist in de eerste plaats tijd, want vertrouwen wordt door helers, zelfbescherming, niet snel gegeven. Jonge, onervaren inbrekers die zo'n vertrouwensrelatie nog niet hebben opgebouwd en inbrekers die om een of andere reden dat vertrouwen niet of niet meer hebben, beperken zich daarom bij voorkeur tot het stelen van geld en cheques of direct consumeerbare goederen zoals sigaretten en alcohol. Als zij toch waardevolle voorwerpen stelen, moeten ze er bij familie; vrienden en kennissen, in cafés en tweedehandswinkels mee gaan leuren. De prijs die ze daar kunnen vangen is laag en er is altijd het risico dat de koper om een of andere reden naar de politie stapt. Voor wie van inbraken wil leven is het vinden van een heler een eerste vereiste.

Naar heling of helers is in Nederland nog vrijwel geen onderzoek verricht. Het onderstaande is dan ook grotendeels gebaseerd op Engels 47) en Schots onderzoek 48). Om te beginnen loopt niet alle handel in gestolen goederen via helers. Vooral veel beginnende inbrekers of zij die onregelmatig een kraakje zetten, proberen vaak zelf in kroegen kopers te vinden. Binnen de groep die regelmatig heelt, zou men globaal drie types kunnen onderscheiden: de „bekende heler”, de gerespecteerde zakenman en de ex-inbreker. De bekende helers zijn, zoals de naam al zegt, bekend bij de politie en hebben vaak al een of twee veroordelingen wegens heling achter de rug. Kroegbazen, barkeepers, straathandelaren en eigenaars van kleine winkeltjes of zaken in minder florissante buurten behoren vrij vaak tot de groep van de bekende helers. Soms zijn dit ook de tussenpersonen tussen inbrekers en grotere helers en worden bij hen de gestolen goederen zolang opgeslagen.

De ex-inbreker is niet alleen afnemer van gestolen goederen, maar meestal ook of vooral organisator en contactman. Hij geeft informatie over waar een goede slag geslagen kan worden, wat voor goederen worden gevraagd, hij brengt mensen met elkaar in contact en hij is vaak tussenpersoon tussen inbrekers en helers. Hij is door zijn rol als organisator veel nauwer verbonden met inbrekers en inbraak dan de meeste andere helers.

Ten slotte is er dan nog de gerespecteerde zakenman/winkelier. Deze groep neemt waarschijnlijk het grootste deel van de gesloten goederen af. De zakenman heeft over het algemeen geen crimineel verleden en meestal is helen voor hem slechts een zijlijn

naast zijn legale handel. Hij koopt de gestolen goederen, soms via een tussenpersoon, en heeft verder niets met inbrekers en inbraak te maken. Voor veel inbrekers, vooral beginnelingen, is het moeilijk met deze helers in contact te komen. Deze helers worden door inbrekers over het algemeen ook beschouwd als behorende tot die andere, de legale wereld en ook politie en justitie zien hen nauwelijks als misdadigers, vergelijkbaar met inbrekers. Voor de politie is de inbraak in principe opgelost als de dader is gepakt. De buit is dan nauwelijks meer van belang en er wordt zelden naar de buit doorgezocht nadat de dader is gepakt. Helers, met name de zakenman, hebben dan ook veel meer succes in hun streven uit handen van politie en justitie te blijven dan de inbrekers zelf 49).

9. De slachtoffers

Inbraakslachtoffers moeten, zoals we reeds zagen, vooral worden gezocht in de binnensteden en in de rijke (buiten)wijken van de grote steden. Veel politiemensen zijn er echter van overtuigd dat een toenemend deel van de inbraken in de binnensteden niet werkelijk heeft plaatsgevonden, maar slechts bij de politie is aangegeven om de verzekeringsuitkering te innen. Dat dit gebeurt lijkt nauwelijks twijfel, maar de mate waarin en in hoeverre het ook elders plaatsvindt is volledig onbekend. Onder inbraakslachtoffers blijken relatief veel ouderen, alleenstaanden en bewoners van vrijstaande huizen voor te komen 50).

De laatste jaren is er een groeiende belangstelling voor het slachtoffer van criminaliteit: hoe hij reageert op zijn ervaring en hoe hij geholpen kan worden 51).

Uit Amerikaans onderzoek 52) en Engels onderzoek 53) blijkt dat tegen de 90% van de slachtoffers niet thuis was of lag te slapen op het moment van de inbraak. Zij ontdekten de inbraak dus pas enige tijd nadat die had plaatsgevonden. De meeste mannen zeiden dat hun eerste reactie bij het ontdekken van de inbraak er één van ergenis of woede was. Vrouwen zeiden in meerderheid ontzet, overstuur, in de war en in tranen te zijn geweest. Voor ongeveer 10% van de slachtoffers was de ontdekking een hevige schok. Vooral alleenstaande vrouwen hadden het er moeilijk mee. Zij beschreven hun ervaring en gevoelens soms alsof ze slachtoffer van een aanranding waren geworden. Sommige vrouwen reageerden met het weggooien en verbranden van kleren en zelfs meubels waar de inbrekers aan hadden gezeten. Het feit dat iemand in huis was geweest werd, zowel door mannen als vrouwen, veelal als erger ervaren dan de eventuele financiële schade. Eén tot twee maanden na de inbraak voelde minstens de helft van de slachtoffers zich in eigen huis nog steeds onveilig. Indien mogelijk zouden sommigen om deze reden willen verhuizen. Ook uit onderzoek in Nederland blijkt dat veel inbraakslachtoffers lijden onder angst voor herhaling, gevoelens van onveiligheid en verlies van vertrouwen in mensen 54). Vrij veel slachtoffers worden geobsedeerd door de vraag wie de daders zouden kunnen zijn en of zij terug zullen komen. Soms gaan deze slachtoffers mensen uit hun omgeving verdenken, burens, kennissen, kinderen uit de buurt. Deze verdenkingen kunnen de onrust en angst continueren, het vertrouwen in mensen verder ondermijnen en sociale relaties verzieken. Zulke extreme reacties zijn gelukkig nog steeds in de uitzondering.

Ook de contacten met politie en justitie kunnen een bron van onrust zijn voor de slachtoffers van inbraak. De meerderheid van de slachtoffers vindt dat de politie meer had moeten doen

47) Maguire, op.cit.,

48) J.A. Mack, Receiving and receivers in Scotland, *International Journal of the Sociology of Law*, jg. 11, nr. 3, augustus 1983, blz. 241 – 266.

49) Idem.

50) Roëll, op.cit.

51) Zie o.a. *Justitiële Verkenningen*, 1983, nr. 6.

52) Waller en Okihiro, op.cit.

53) Maguire, op.cit.

54) G. Smale, *Slachtoffers van ernstige vermogens- en geweldsmisdrijven; deel II: de immateriële problematiek*, Kriminologisch Instituut, Groningen, 1980.

om de zaak op te lossen en men is vooral teleurgesteld dat men meestal niets meer heeft gehoord over het verloop van de zaak. Tweede van de inbraakslachtoffers wier zaak was opgelost vond dat hun vader te licht was gestraft 55). Als de slachtoffers zelf de hoogte van de straf zouden mogen bepalen, blijkt echter niet dat ze zeer wraaklustig zijn. De helft zou een gevangenisstraf geven en daarvan zou slechts een derde de dader langer dan een jaar willen opsluiten. Een groot deel van de slachtoffers zou graag zien dat de daders, bij voorkeur in combinatie met een traditionele gevangenisstraf, verplicht zouden worden de schade te vergoeden.

10. Inbraak in bedrijven

Hoewel veel van wat hierboven is gezegd ook van toepassing is op inbraken in bedrijfspanden is dit toch een apart onderwerp, zeker als men aan zulke specialisten als bankrovers, bedrijfspionnen en vrachtwagendieven denkt. Hier zal worden volstaan met het geven van enkele cijfers over de omvang en ontwikkeling van inbraken in bedrijven, vooral in winkels, in vergelijking met inbraken in woonhuizen. Dit naar aanleiding van berichten uit de verzekeringswereld dat er de laatste jaren een verschuiving van inbraken in bedrijfspanden naar inbraken in woonhuizen plaatsvindt 56).

Uit een enquête onder 609 Haagse bedrijven bleek in 1977 14% van de bedrijven slachtoffer van inbraak te zijn geweest 57), terwijl in diezelfde tijd minder dan 2% van de Haagse huishoudens slachtoffer van inbraak werd. Uit een onderzoek onder winkeliers in de grote steden bleek dat in 1975 per maand bij 2 tot 3% werd ingebroken terwijl per jaar minder dan 2% van de huishoudens in de grote steden slachtoffer van inbraak werd 58). Bedrijven liepen dus veel meer kans slachtoffer van inbraak te worden dan particulieren.

Er zijn echter enige aanwijzingen die erop duiden dat de laatste jaren een verschuiving van inbraken van bedrijfspanden naar woonhuizen optreedt. In 1978 maakten inbraken in woonhuizen 37,5% van alle inbraken uit in Den Haag. In 1983 was dat opgelopen tot ruim 46%. Desondanks nam tussen 1968 en 1977 het aantal inbraken in Haagse bedrijven met minstens 50% toe. Tegelijkertijd namen de uitgaven van bedrijven aan technische inbraakpreventiemiddelen met meer dan 300% toe. Dat wil zeggen weinig invloed lijkt te hebben op het totale aantal inbraken. Sterker nog, de bedrijven waar was ingebroken hadden meer inbraakpreventie maatregelen genomen dan de bedrijven waar niet was ingebroken.

11. Conclusies

Over het feit dat inbraak een groeiend probleem is dat besteden, of liever nog, voorkomen moet worden, kunnen de meeste mensen het wel eens zijn. Hoe ernstig het probleem is, wat de beste wijze van bestrijding is, maar ook hoe we het beste met het probleem kunnen leren leven, daarover lopen de ideeën echter sterk uiteen. Voor een zinvolle discussie over zulke vragen is het nuttig, zo niet noodzakelijk, zoveel mogelijk betrouwbare gegevens over inbraak ter beschikking te hebben. In dit artikel is een poging gedaan om beknopt een aantal gegevens over inbraak op een rij te zetten. Wat de ernst van het probleem betreft, blijkt uit de beschikbare gegevens dat het aantal inbraken weliswaar sterk

toeneemt, maar dat in Nederland huishoudens gemiddeld maar eenmaal in de 50 jaar slachtoffer worden van inbraak waarbij ook iets wordt gestolen. Het risico van een gewelddadige confrontatie met inbrekers is te verwaarlozen klein. Het risico is echter op verschillende plaatsen en in verschillende huizen zeer ongelijk, zodat sommige huishoudens iedere tien jaar of zelfs vaker het slachtoffer van inbraak kunnen worden. Dat is een onhoudbare toestand die tot grote bitterheid, onvrede, angst, wantrouwen e.d. kan leiden en die daarom plaatselijk extra inspanningen bij de bestrijding van inbraak rechtvaardigt. Voor de gemiddelde Nederlandse huishouding is het risico van een inbraak echter nog steeds vrij gering.

Gegevens betreffende de effectiviteit van pogingen om inbraak te voorkomen zijn tot nu toe weinig hoopgevend 59). Om alleen al iedereen er toe te brengen goede sloten te installeren en te gebruiken is een zeer grote opgave en dan nog blijkt uit onderzoek 60) en uit commentaar van inbrekers 61) dat technische inbraakpreventie maatregelen alleen weinig of geen inbrekers weerhouden. Op zich kunnen goede sloten zeker effectief zijn, maar als ze niet worden gebruikt, als de deur waarin het slot gemonteerd is niet sterk is of als er een raam is waardoor inbrekers naar binnen kunnen, dan helpt het slot niet veel.

Ook strengere straffen zullen gezien het zeer hoge recidiv niveau waarschijnlijk weinig effect hebben. Zolang inbrekers zelden of nooit tijdens het plegen van het delict zelf worden betrapt, blijft de dreiging van een straf voor het merendeel van de inbrekers te ver weg om hen doeltreffend te kunnen weerhouden (weer) een kraak te zetten 62).

Zelfs van een verhoging van de pakkans, tenzij op heterdaad, mag daarom waarschijnlijk niet te veel heil worden verwacht. Misschien zouden meer plaatselijke inbraakpreventie-acties toegespitst op plaatselijke inbraakproblemen, en extra aandacht aan helingsbestrijding nuttig kunnen zijn. Doch inbraak is niet van vandaag of gisteren en een „oplossing” van het probleem is niet in zicht. Dat betekent allerminst dat de bestrijding van inbraak maar moet worden opgegeven, maar het zou wel kunnen betekenen dat ook de politie wat meer aandacht en hulp aan de slachtoffers van inbraak zou kunnen besteden. De kans om de dader van een inbraak te arresteren is meestal zeer gering; de mogelijkheid om iets voor de slachtoffers te doen en zo eventueel het vertrouwen van het publiek in de politie te verbeteren is veel groter.

A. Roëll

55) Idem.

56) Wessels en Huges, op.cit.

57) C.H.D. Steinmetz en A.A. van der Zee-Nefkens, *Coba-onderzoek bedrijven; een schriftelijke enquête onder Haagse bedrijven over inbraken en inbraakpreventiemiddelen: globaal overzicht van de resultaten*, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, Ministerie van Justitie, 's-Gravenhage, 1980.

58) D.W. Steenhuis en A.W. Coenen, *Kriminaliteit bij de detailhandel*, WODC, 's-Gravenhage, 1976.

59) A.M. Newton, *Prevention of crime and delinquency, Criminal Justice Abstracts*, jg. 10, nr. 2, juni 1978, blz. 245 - 266.

60) Winchester en Jackson, op.cit.

61) Maguire, op.cit.

62) Idem.